Van kader naar vakmanschap

Hoe nieuwe vaardigheden daadwerkelijk eigen worden in de dagelijkse praktijk

In veel scholen leven momenteel vergelijkbare vragen. Inspectie-indicatoren helpen om scherp te kijken naar kwaliteit, maar roepen tegelijkertijd iets anders op: *wat betekent dit nu concreet voor mijn les, mijn voorbereiding en mijn dagelijkse routines?*
Die vraag raakt aan de kern van professioneel handelen. Niet omdat er iets 'moet' van buitenaf, maar omdat goed onderwijs vraagt om bewuste keuzes in de praktijk van alledag.

Kwaliteit wordt zichtbaar in wat je doet

Kwaliteit in onderwijs wordt niet zichtbaar in documenten of formats, maar in gedrag. In hoe een les wordt opgebouwd, hoe instructie wordt afgestemd, hoe leerlingen worden uitgedaagd om te denken, en hoe teams met elkaar spreken over wat werkt.
Dat betekent ook dat ontwikkeling nooit losstaat van de dagelijkse praktijk. Nieuwe inzichten of ambities krijgen pas betekenis wanneer ze landen in concrete handelingen.

Toch ervaren veel leerkrachten dat die vertaalslag niet vanzelf gaat. Goede ideeën blijven soms hangen op papier of in overleg, terwijl het dagelijks handelen grotendeels hetzelfde blijft. Dat is geen kwestie van onwil of gebrek aan professionaliteit, maar van hoe leren werkt.

Nieuwe vaardigheden vragen om leren, niet om invoeren

In onderwijs wordt verandering vaak benaderd als een implementatievraagstuk: we spreken iets af, volgen een scholing, en verwachten dat het nieuwe gedrag vanzelf volgt.
In werkelijkheid werkt professionele ontwikkeling anders. Nieuwe vaardigheden vragen om **leren**: oefenen, proberen, reflecteren en bijstellen.

Hier sluit het gedachtegoed uit *Maak samen je eigen onderwijs* van **Frank Cornelissen** sterk bij aan. Cornelissen benadrukt dat duurzame ontwikkeling ontstaat wanneer professionals samen betekenis geven aan wat ze doen. Niet door het volgen van een blauwdruk, maar door gezamenlijk te ontwerpen, uit te proberen en te bespreken wat in hún context werkt.

Dat betekent dat ontwikkeling niet begint bij de vraag *"wat moeten we doen?"*, maar bij *"wat zien we gebeuren, en wat willen we daarin versterken?"*

Waarom kleine stappen essentieel zijn

Een belangrijke misvatting is dat echte verandering groot moet zijn. In de praktijk zien we juist het tegenovergestelde: hoe groter de stap, hoe kleiner de kans dat nieuw gedrag beklijft.

Onderzoek naar doelgericht oefenen (deliberate practice) laat zien dat vaardigheden zich ontwikkelen door kleine, bewuste aanpassingen die herhaald worden, met gerichte reflectie.
Ook vanuit de cognitieve leertheorie is dit logisch: te veel nieuwe elementen tegelijk zorgen voor overbelasting, waardoor leren stagneert.

Voor leerkrachten betekent dit:

- niet alles tegelijk anders doen
- niet streven naar perfectie
- maar bewust één aspect kiezen om te versterken

Bijvoorbeeld:

- één lesfase anders vormgeven
- één vraagtype consequenter inzetten
- één routine expliciet bespreken met collega's

Juist die kleine stappen maken ontwikkeling hanteerbaar én zichtbaar.

Van individuele intentie naar gezamenlijke duiding

Professionele groei is zelden een individueel proces. Wat leerkrachten nodig hebben, is ruimte om samen te duiden: *wat verstaan wij onder goed handelen? Wat zien we terug in onze lessen? Waar willen we scherper op worden?*

Hier raakt ontwikkeling aan professionele cultuur. Niet in de vorm van 'afspraken afdwingen', maar door gezamenlijk taal te ontwikkelen

voor kwaliteit. Dat vraagt om vertraging: minder nieuwe initiatieven, meer verdieping in wat al speelt.

Wanneer teams samen leren kijken naar hun praktijk, ontstaat eigenaarschap. En precies dát maakt kwaliteit duurzaam zichtbaar – voor henzelf, voor leerlingen én voor iedereen die meekijkt.

'Professionele groei is zelden een individueel proces.'

Kwaliteit als dagelijks vakmanschap

Zicht op kwaliteit ontstaat dus niet door harder te werken of meer vast te leggen, maar door bewuster te handelen. Door kleine, betekenisvolle stappen te zetten die passen bij de praktijk van de school en het team.

De uitdaging is niet om te voldoen aan verwachtingen, maar om professioneel vakmanschap verder te ontwikkelen. Inspectiekaders kunnen daarbij richting geven, maar het echte werk gebeurt in de klas, in het team en in de dagelijkse keuzes die leerkrachten maken.

Ontwikkeling begint klein. En juist daarin schuilt de kracht.

Stefan van der Worp – Luron Onderwijsadvies